

Sool-Öen 2022

Utgiven av:
SOLLERÖ HEMBYGDSFÖRENING

Redaktion:

Sara Markus-Jansson, Ola Måspers, Britt-Inger Nilsson, Sölve Olofsson, Torbjörn Nääs
Christina Axelsson Thorssin och Bus Gunnel Åkesson.

Vänligen ange källa om ni använder våra artiklar i något sammanhang.

Layout: Torbjörn Nääs
Tryck: StudioArt Print Dalarna AB
ISSN 0281-6334

Sool-Öen 2022

Innehåll

Till läsaren.....	5	Sollerö IF 100 år.....	79
REDAKTIONEN		SOLLERÖ IF	
En presentation.....	6	Recept från Sollerön.....	87
REDAKTIONEN 1972		CHRISTINA AXELSSON THORSSIN	
Det var så det började – krönikan Sool-Öen.....	7	Per-Erik Björkman.....	93
GÖSTA SCHMIDT 2001		BUS GUNNEL ÅKESSON	
Blästerugnen.....	11	Utblickar från Klikten.....	99
KENNETH BROQVIST		BUS GUNNEL ÅKESSON	
Avgångsklassen 1946.....	19	Är det bättre att bo här?.....	109
MARITA MCALLISTER		LASSE NORDSTRÖM	
Geologi på Sollerön.....	23	Nishans Axel och hans bilar.....	115
BÖRJE LINDÉN		SUNE NISHANS	
Geologi på Solleröns fastland.....	33	Garbergsvisan.....	125
BÖRJE LINDÉN		ULLA JERKGÅRD	
En vinternatt i Holen.....	45	Litä umm kruppän.....	129
MARITA MCALLISTER		MARGIT ANDERSSON	
Kungajakten.....	47	Skolbarnen väver.....	133
CHRISTER KARLSSON		CHRISTINA AXELSSON THORSSIN	
Lärkabudi.....	55	Golfbana på Sollerön igen!.....	139
CHRISTINA AXELSSON THORSSIN		ANNA MAGNUSSON OCH CHRISTINA WAHLSTRÖM	
Klinkbyggda båtar.....	61	Glimtar från 2021.....	145
ASTRID GUSTAFSSON		LASSE NORDSTRÖM	
Kents funderingar.....	71	Istorian.....	161
KENT OLSSON		BRITT-INGER NILSSON	

Till läsaren

REDAKTIONEN

Sool-Öen fyller 50 år. Vi firar detta med att låta boken bli en jubileumsutgåva. Samtidigt ger vi ut ett nytt register över alla artiklar.

Vi vill återge hur idén till hembygdsboken föddes och startade, därför har vi valt att inleda med förordet, en presentation från den första boken 1972. Dessutom har vi lagt in artikeln från 30-års jubileet 2001, som väl beskriver hur det började med krönikan Sool-Öen.

Innehållet har varierat genom åren och vår strävan har varit att tillmötesgå olika intressen och önskemål; historiska skeenden, aktualiteter och personligheter. Forntid, nutid och framtid har funnits i bokens artiklar.

Tider och livssituationer förändras och nuvarande redaktionskommitté har tillsammans med hembygdsföreningen fattat beslut om att låta denna upplaga bli den sista från vår sida.

Utgivare av boken är Sollerö hembygdsförening. Det fortsatta arbetet kommer även i fortsättningen skötas av en kommitté inom föreningen. Nu med publicering på föreningens webbplats. Redaktionen har en förhoppning om att locka skribenter som digitalt vill försöka skildra livet i socknen i historiskt perspektiv eller med berättelser från nutid och förhoppningar inför den framtid som skymtar vid horisonten.

Vi känner oss stolta och tacksamma för de år som vi kontinuerligt kunnat utveckla och presentera Sool-Öen. Detta har varit möjligt tack vare er alla, som bidragit och hjälpt oss att varje år fylla bokens sidor.

Ett varmt tack till alla skribenter, f.d. redaktionsmedlemmar och även Sollerö Hembygdsförening som varit vårt stöd i arbetet.

Redaktionen

En presentation

REDAKTIONEN 1972

Det är nu snart 200 år, sedan tuppen på Sollerö kyrktorn vände stjärten åt Mora – enligt hävderna – men nu får den nog vackert vända dit näbben igen för att överhuvud få något i den. Fast sanningen att säga var den väl inte så tomhänt, när den vände sig mot sin storebror heller. Men på samma gång som vi erkänner samhörigheten med moderförsamlingen, har det känts angeläget att värna om vår egenart. Det gäller för oss att likt Noa till arken rädda något av allt det vi har av särpräglad livsmönster – ett livsdugligt par av varje slag – undan den nivelleringens syndaflod, som dränker vårt land genom tidningar, radio och TV. Denna lilla skrift vill vara en dylik ”ark”, och vi har givit den det stolta namnet ”SOOL-ÖEN”, den äldsta form av namnet Sollerön, som vi funnit från år 1664.

Nuet är den gräsrotsnivå, där framtiden börjar, men också historien. Framtiden spirar som en stjälk ur kulturarvets mylla, men historien är dess rötter. Vad som händer i dag, är historia i morgon. Därför vill vår krönika handla om livet både i går och i dag, men också i morgon, i den mån vi kan skymta framtiden.

Vi uttalar främst ett tack till Sollerö församling och Sollerö Hembygdsförening, med vars bistånd och i vars namn vi utger denna krönika, men också till alla intresserade och villiga medarbetare, och vi utbeder oss överseende med vad som brister i denna vår första årgång, som vi hoppas inte blir den sista. Vi har ju så mycket att ösa ur. Därför behöver vi allas ert intresse och uppbyggande kritik.

Sollerön i april 1972.

Gösta Schmidt, Ewald Håkansson, Lilly Sterner-Jonsson

Det var så det började – krönikan Sool-Öen

GÖSTA SCHMIDT 2001

Vårvintern 1971 kallade Lilly Sterner Jonsson till sig kyrkvärden Evald Håkansson och prästen Gösta. Lilly bar inom sig en dröm. Nu ville hon förverkliga den – en krönika, en hembygdsbok, som i ord och bild skulle bevara och förvalta socknens historia och kultur. Men den skulle även innehålla nutid och framtid. Med stöd av Sollerö församling och Hembygdsföreningen kom den första krönikan ut i trycket våren 1972.

Tremannaredaktionen funderade länge efter ett namn på krönikan. I det gamla kyrkoarkivet (tyvärr nu överlämnat till Riksarkivet) fann vi i 1664 års räkenskapsbok för S:t Laurentius kapell namnet på vår krönika: SOOLÖEN. Sollerö Sockenvapen invigt år 1947 var givet att pryda omslaget. När nu den 30:e årgången når ut till många läsare inom och utom Sollerö församling, har den samma layout som 1972, dock ej baksidan av pärmen med prisuppgift 12:50 kr.

Från år 1994 byttes helt riktigt pärmtiteln ”En krönika” ut till ”Solleröns Hembygdsbok”. Redaktionen har av naturliga skäl

bytt ut under åren. Den hade redan efter ett par år förstärkts av utomordentligt duktiga medarbetare från församlingen.

Sool-Öenpionjär: Initiativtagare Lilly Sterner Jonsson i sin trädgård i Målararvet.

De första tio årgångarna av Sool-Öen fick jag som Soldpräst känna ansvar och delaktighet i redaktionsarbetet. Det blev många intensiva redaktionsträffar hemma hos Lilly i Målararvet i Bengtsarvet. I storstugan strilade ofta kalldrag från golvtilljor och öppen spis. Men heta diskussionsträffar i redaktionen tycktes höja storstugans temperatur åtminstone vad gäller kroppsvärmen för öra och mun. Ty det fanns mycket av uppflammande envishet i att framhålla eller ge mothugg av olika åsikter. ”Den här artikeln vill jag ha med” framhöll Lilly. ”Nej” svarade en av redaktionsmedlemmarna ”den är ju nästan om oknytt”. Med lite försvarstal och med stora manusändringar blev artikeln mycket läsvärd och uppskattad. Så med ens kändes det varmt och ombonat i Lillys hus.

Redan vid första redaktionssammanträdet stod det klart att Sool-Öen till största delen skulle utgöras av soldfolkets artiklar. Naturligtvis fanns det redan i tidigt stadium av redaktionsarbetet funderingar om framtida utbud av bidrag. Hur många årgångar skulle Solleröborna kunna fylla med matnyttiga och innehållsrika bidrag till denna

Sool-Öenpionjär: Konservator Evald Håkansson i sin atelje i färd med att restaurera en kurbitsmålning.

publikation? Ja - nu är det i alla fall den trettonde. Läsarna kan se tillbaka på underhållande, intressanta bygdeskildringar, personteckningar och livssituationer, ofta fyllda med en stor portion humor.

Utomstående skribenter har också från de första årgångarna till de sista bidragit med värdefulla och sakkunniga artiklar: Solleröns historia, geologi, språk, folkrörelser, seder och bruk m.m. fram till årgång 2000 om vikingar. Sool-Öen är alltså en betydelsefull faktabok.

Sollerö Hembygdsbok Sool-Öen år 2001, den trettonde årgången, ligger snart i min hand. Det måste ännu en gång betygas av oss läsare att den är en ovärderlig skatt som år efter år har möjlighet att berika oss. Tänk att det finns en sådan sockenkälla av forntid – nutid – framtid att ösa ut och därtill outtröttliga medarbetare som skribenter och redaktion. Lycka till och Gud signe er fortsatta strävan!

*Er gamle redaktionsmedlem
Gösta Schmidt*

Sool-Öenpionjär: Kyrkoherde Gösta Schmidt som förrättar en friluftsgudstjänst på hembygdsgården på Sollerön.